

Oulaisten kaupungin lausunto luonnoksesta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmasta 2026 – 2027 sekä ympäristöselostuksesta

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi vuosille 2026–2037 sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukaisesta ympäristöselostuksesta (SOVA-laki). **Lausunnot pyydetään 5.3.2025 mennessä.**

Oulaisten kaupunki toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Liikennejärjestelmän kehittämisen kolme tavoitetta: toimivuus, turvallisuus ja kestävyys ovat erittäin hyvät tavoitteet nykyisessä toimintaympäristössä, kun yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkiin ja riskeihin on varauduttava myös liikennejärjestelmän osalta. Pohjois-Suomen alueellisiin painotuksiin liittyen korostetaan turvallisuusnäkökulmassa myös teollisuuden merkityksen huomioon ottamista.

Oulaisten kaupunki tuo esiin, että alempiasteinen tieverkosto on tärkeä erityisesti pk-yrityksille. Logistiikan verkostomaisuus, sisältäen talouden ja tuotannon, vaatii laajempaa tarkastelua, kuin ainoastaan suurimpien kaupunkien väliset nopeat yhteydet.

Liikennejärjestelmän toimivuutta koskevat linjaukset: On erittäin tärkeää, että perusväylänpitoon lisätään rahoitusta huomattavasti, korjausvelan pienentäminen ja tasapainoon saaminen tulisi olla yksi ensisijaisista tavoitteista.

Monipuolisten liikennepalvelujen kehittäminen on kannatettavaa. Oulainen korostaa, että liikennejärjestelmiä tulee kehittää kokonaisuutena eikä vain paikallisesti suurimpien kaupunkiympäristöjen kohdalla. Myös maaseutumaiset kuntakeskukset tarvitsevat toimivat liikennejärjestelmät ja palvelut tukemaan kasvua ja elinvoimaa.

Turvallisuutta koskevat linjaukset: Pohdinta siitä, että hyväkuntoiset pienet tiet lisäävät liikenneonnettomuuksia, koska liikenteen nopeudet nousevat, on kaukaa haettua. Suurempi riski pienillä tieosuuksilla on tien huonokuntoisuus ja siitä johtuvat kolarit sekä ulosajot, joten turvallisuutta saadaan lisättyä ohjaamalla rahoitusta pienempien teiden kunnossapitoon.

Kestävyyttä koskevat linjaukset: Kestävää liikkumista tulee korostaa laajemmin eikä vain kaupunkiseuduilla. Rahoitusta tulee ohjata kestävä liikunnan kehittämiseen myös kuntakeskuksissa.

Alueelliset painotukset: Oulainen kuuluu painotuksissa kahteen ryhmään karttojen perusteella. Näissä toimivuudessa korostetaan paljon kansainvälistä liikennettä, joka on tietysti hyvä asia. Kuitenkin pendelöinnit, paikalliset työmatkat, koulumatkat ja yhä enenevät SOTE-matkat tulisi olla prioriteettina alueellamme. Turvallisuuden osalta kansainvälinen ja sotilaallinen liikkuminen ovat oleellisia asioita, mutta tulisi painottaa myös tieverkoston kunnan kohottamista, jotta turvallisuustavoitteet saavutetaan.

Kestävyys teemassa esille nousee olemassa olevan tieverkon hyödyntäminen ja yksityistiet, mikä on tärkeää. Myös näiltä osin liikennejärjestelmää tulee kehittää, kehittäminen pelkästään pistemäisillä alueilla Suomessa on erittäin huono vaihtoehto. Liikenteen solmukohtia tulisi kehittää ja ylläpitää. Esimerkiksi junaliikenteen palvelutasoa tulee nostaa myös pienemmissä kaupungeissa, jolloin kestävä liikumista pystytään hyödyntämään. Alueelliset liikennevirrat kuntakeskuksiin ja teollisuuteen tulevat suurelta osin pienempiä teitä pitkin ja turvallisuuden sekä huoltovarmuuden kannalta olemassa olevat väylät tulee olla kunnossa.

2. Mielenpitemme suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

On erityisen tärkeää, että liikennejärjestelmätyössä hyödynnetään ja kehitetään olemassa olevia rautateitä ja kehitetään henkilöliikenteen aikataulutusta palvelemaan työmatkaliikennettä. Huomiota tulisi kiinnittää myös liikkumisen kehittämiseen kuntakeskusten välillä, esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan eteläosissa työ- ja koulumatkaliikkuminen on suurta kuntakeskusten välissä. Hyvänä kehittämiskohteena pidetään esimerkiksi lähijunaliikenteen kehittämistä.

Seudullinen raideliikenne tukisi entistä laajempien työssäkäyntialueiden rakentumista, lisäksi ympäristöystävällistä liikkumista. Raideliikenne ja muu julkinen joukkoliikenne tulee sovittaa yhteen niin että matkanteossa näiden yhteyksien yhdistäminen on sujuvaa.

Teollisuuden logististen kuljetusketjujen toimivuus edellyttää koko väyläverkon ylläpitoa (ml. yksityistiet) sekä rautateiden riittävän kuljetuskapasiteetin lisäämistä.

Pohjois-Suomen hankkeiden suunnitteluun tulee panostaa huomattavasti nykyistä enemmän. Suunnittelujärjestelmä ei tällä hetkellä toimi tarvittavalla tavalla erityisesti elinkeinoelämän tarpeiden eikä turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista. Suunnitteluvalmiutta Pohjois-Pohjanmaalla pitää nostaa nykyisestä – erityisesti TEN-T ydinverkolla koko maakunnan alueelta. Keskeinen hanke on mm. pääradan suunnitelmavalmiuden parantaminen Limingasta Ylivieskaan.

3. Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Perusväylän rahoituksen tason nosto vuosiksi 2029-2037 on erittäin tärkeää, jotta korjausvelka saadaan taitettua. Olisi tärkeää saada korjausvelan katkaisu jo tällä hallituskaudella käyntiin ja tämän tulisi näkyä kaikilla tasoilla Pohjoisen väyläverkolla. Kehittämiseen kohdistuva rahoitus on suunnitelmaluonnoksessa tasoltaan erittäin vaatimaton.

Oulaisten kaupunki tuo esiin, että SOTE-palveluiden keskittäminen nostaa edelleen hälytysajoneuvoliikenteen määrää tietyillä tieosuuksilla. Lisäksi puu- ja muusta teollisuudesta johtuva raskaankaluston määrä tulee edelleen kasvamaan Oulaisten kaupungille tärkeällä KT86:sella. Tämä tulisi erityisesti huomioida kantatie 86 kehittämisessä sekä perusväylänpidossa.

4. Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

Vaikutusten arviointi on laadittu laajasti ja asioita on tarkasteltu monesta näkökulmasta. Huolestuttavaa on, että kaikki strategisten linjausten mukaiset kehittämiskohteet tulevat heikkenemään nykytilasta arvioinnin mukaan. On kestävämpää, että tätä heikkenemistä ei saada pysäytettyä. Tämä tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan alueiden elinvoimaan ja kehittymiseen. Myös mahdolliset kansainväliset investointihankkeet ovat vaarassa, jos tätä kehityssuuntaa ei saada pysäytettyä.

5. Muut havainnot

Väylän toteuttamassa Liikenne 12 -suunnitelman toimeenpanossa on tärkeä, että kunnat, kaupungit ja maakunnat pääsevät vaikuttamaan ja osallistumaan myös Väyläviraston suunnitteluohjelmaan. Suunnitteluohjelmaan lausumisella varmistetaan tehokas kytkeytyminen maakunnalliseen liikennejärjestelmätyöhön, kaavoitukseen ja muuhun strategiseen suunnitteluun. Tämä on tärkeää, koska Liikenne 12 -suunnitelmassa on osoitettu lisäresursseja kehittämishankkeiden suunnitteluun.

Kehittämiseen kohdistuvaa rahoitusta on suunnitelmaluonnoksessa erittäin vähän, mikä uhkaa taloudellisen kasvun potentiaalia. Elinkeinoelämän investointien toteuttamiselle välttämättömien paikallisten liikennehankkeiden rahoittamiselle tulee jatkossakin olla joustavia ja nopeita rahoituskeinoja valtion budjetista.